

PŮSOBENÍ ZAHRANIČNÍCH ŠKOL V ČESKÉ REPUBLICE ANEB „STUDUJTE PRÁVA V PRAZE, BRNĚ“

David Sehnálek*

Abstrakt: Článek se zabývá problematikou specifickou pro Českou a Slovenskou republiku. Slovenské univerzity často přímo či prostřednictvím spolupráce s českými institucemi zajišťují univerzitní vzdělání v České republice na základě slovenské akreditace. Otázkou pak je, zda je taková činnost přípustná v dosahu unijního a českého práva. Dále je problematický fakt, zda lze takto získané slovenské diplomy vydané českým studentům studujícím v České republice uznat na základě směrnice o uznávání odborných kvalifikací. Autor analyzuje tuto problematiku pohledem unijního práva regulujícího poskytování služeb a svobodu usazování, včetně související judikatury Soudního dvora. Dochází k závěru, že unijní právo v zásadě nebrání možnosti nepovolit takovou činnost, tedy že umožňuje členskému státu zabránit obcházení národního systému akreditací. Pokud jde o uznávání kvalifikací, autor je toho názoru, že příslušná směrnice by měla být interpretována s ohledem na své znění a účel. Jako taková může být vzata v potaz pouze v těch situacích, kdy je dán dostatečně efektivní vztah mezi institucí poskytující příslušné vzdělání a zemí, kde je toto vzdělání poskytováno.

Klíčová slova: uznávání odborných kvalifikací, efektivní vztah, systém akreditací, univerzitní vzdělávání, diplomy

1. PŘEDSTAVENÍ PROBLÉMU

Dlouhodobě aktuální otázkou je poskytování vysokoškolského vzdělávání právníckými osobami působícími v České republice na základě zahraniční akreditace. Problémy vznikají zejména v okamžiku, kdy české právo podmiňuje výkon určité činnosti dosaženým vzděláním. Zcela konkrétně pak lze zmínit situaci, kdy Česká advokátní komora odmítá zapisovat do seznamu advokátních koncipientů osoby, které jsou absolventy zahraniční vysoké školy působící v České republice. Cílem článku je právní analýza tohoto problému za účelem nalezení odpovědi na otázku, zda je takový postup v souladu s právem či nikoliv. Zkoumána bude pouze činnost institucí, jejímž výsledkem může být přiznání akademického titulu.

Na úvod je potřebné provést identifikaci právní úpravy relevantní k řešenému problému. Situaci komplikuje fakt, že se bude nutně vypořádat nejenom s českou právní úpravou, ale také regulací obsaženou v právu Evropské unie a v mezinárodním právu veřejném. Pro lepší pochopení situace považujeme za vhodné provést rozdělení zkoumaného jevu a získané jednotky nejprve jen v obecné rovině podřadit pod příslušnou právní úpravu.

Působení jakékoliv vzdělávací instituce v České republice se promítá zejména v následujících rovinách:¹

1. ve vztazích mezi státem a touto institucí – je to stát, kdo vrchnostensky uděluje oprávnění příslušné instituci vykonávat vzdělávací činnost, umožňuje jí po splnění daných podmínek udělovat vysokoškolské tituly, s nimiž spojuje příslušné následky,

* JUDr. David Sehnálek, Ph.D., Právnická fakulta Masarykovy univerzity. E-mail: david.sehnalek@gmail.com.

¹ V úvahu přichází samozřejmě i další možné kombinace a vztahy, v přehledu uvedené jsou nicméně pro potřeby našeho cíle nejdůležitější.

- a konečně také stát může provádět kontrolu, zda jsou podmínky výkonu činnosti skutečně dodržovány;
2. ve vztazích mezi institucí a jejími pracovníky – akademičtí pracovníci tvoří esenciální prvek vysokého školství, kvalita a odbornost těchto pracovníků je často nutným předpokladem pro možnost výkonu vzdělávací činnosti;
 3. ve vztazích mezi institucí a jejími studenty, či v rovině absolventa instituce, který hodlá požívat výhod a privilegií vyplývajících z nabytého vzdělání včetně možnosti uznání získané kvalifikace v jiném členském státě Evropské unie.

K dosažení definovaného cíle se budeme muset vypořádat s dvěma hlavními otázkami. První se dotýká aplikace ustanovení unijního a českého práva, jež regulují podmínky přístupu k výkonu činnosti vzdělávacích institucí. Tuto otázku považujeme v zásadě za neproblematickou z pohledu teoreticko-právního. Pro její řešení totiž postačí provést pečlivé rozdělení situací, ke kterým může při přeshraničním působení v oblastech vzdělávání docházet. Takto rozdělené situace pak bude možné podřadit pod příslušnou úpravu, která v tomto ohledu je vcelku vyjasněná. Mnohem závažnější teoreticko-právní problém je ale spojen s druhou otázkou, které se nelze vyhnout, pokud skutečně hodláme našeho cíle uspokojivě dosáhnout. Touto otázkou je postavení a účinek aktu přijatého na základě veřejného práva jednoho státu ve státě druhém za situace, kdy je tento účinek zprostředkovan unijní úpravou.

2. ZÁKON O VYSOKÝCH ŠKOLÁCH A PODMÍNKY UDĚLOVÁNÍ AKREDITACE

Z přehledu v části první tohoto článku vyplývá komplexnost a složitost zkoumaného jevu. Vztahy ad 1) tj. mezi státem a institucí se dotýkají otázky, na základě čeho je tato instituce oprávněna vykonávat vzdělávací činnost, za jakých podmínek a kdo nad ní bude vykonávat kontrolu. V rovině právní se tedy jedná o veřejnoprávní problematiku regulovanou národním správním právem. Z hlediska podstaty jde o záležitosti, jimiž se typicky zabývá živnostenské právo, které se ale v tomto případě neuplatní. Činnost vzdělávacích institucí je totiž z dosahu živnostenského zákona vyloučena a podřazena pod samostatnou právní úpravu obsaženou v zákoně č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách). Situace je navíc komplikována skutečností, že poskytování vzdělávání, a to i právníčkou osobou soukromého práva, je výkonem veřejné správy, při němž dochází k vydávání správních rozhodnutí.²

Tím ale okruh relevantní právní úpravy v této oblasti vztahů není ani zdaleka vyčerpán. Vedle práva českého je totiž nutné zohlednit i právní úpravu Evropské unie. Její dosah je však značně omezený, neboť oblast vzdělávání patří dle čl. 6 Smlouvy o fungování Evropské unie (dále jen „SFEU“) mezi doplňkové, respektive podpůrné pravomoci. Tím je vyloučena možnost harmonizace či dokonce přímé úpravy právem Evropské unie.³

² Podrobněji k postavení soukromých vysokých škol při poskytování vzdělávání KUDROVÁ, V. *Právo na vzdělání a soukromé vysoké školy*. In: V. Šimíček. *Právo na vzdělání*. Brno: Masarykova univerzita, 2014, s. 83–98.

³ Což ostatně potvrzuje i ustanovení článku 165 odst. 4 SFEU, které sice přiznává Unii legislativní pravomoc v oblasti vzdělávání, přijímání harmonizačních předpisů je však explicitně vyloučeno. Doporučení, které je možné na základě uvedeného ustanovení rovněž přijímat, nejsou s ohledem na článek 288 SFEU právně závazná.

Pokud už Evropská unie problematiku vzdělávání upravuje, děje se tak jen dílčím způsobem, kdy právní základ tvoří ustanovení vybraných svobod jednotného vnitřního trhu.⁴ Právní úprava je tak přijímána bez přímé návaznosti na politiku všeobecného a odborného vzdělávání, mládeže a sportu.⁵

Činnost vzdělávací instituce může mít ekonomický rozměr, což je právě jeden z faktorů vedoucích k tomu, že požadavky práva Evropské unie přece jen musí být v tomto článku zohledněny,⁶ a to právě v návaznosti na jednotný vnitřní trh, konkrétně pak na ustanovení svobody usazování a svobody pohybu služeb.⁷ Věcný záběr unijní úpravy je nicméně částečně odlišný, protože na rozdíl od výše popsané vnitrostátní regulace nestanoví konkrétní podmínky vlastního výkonu vzdělávací činnosti, nýbrž jen otvírá český vzdělávací trh subjektům z jiných členských států, každá ze svobod v jiné míře.⁸ Vlastní podmínky výkonu činnosti jsou řešeny vnitrostátním právem,⁹ a to buď státem vlastního výkonu činnosti, nebo státem usazení.

Pro účely tohoto článku tedy charakter pravomoci Evropské unie ani její podpůrná činnost v oblasti vzdělávání není relevantní s ohledem na to, že v námi řešeném případě není podstatou problému přímý zásah do systému vzdělávání v České republice ze strany Evropské unie a jeho regulace. Podstata spočívá v požadavku zohlednění svobod jednotného vnitřního trhu, kterým nesmí být členskými státy až na výjimky bráněno v žádné oblasti vnitrostátní regulace. Uvedené platí i pro sféru neharmonizovanou pro nedostatek pravomoci, což je právě oblast vzdělávání.

Posouzení situace se bude lišit v závislosti na tom, která svoboda jednotného vnitřního trhu je dotčena. V režimu svobody pohybu služeb mohou zahraniční vzdělávací instituce zajišťovat vzdělávací činnost v České republice na základě svého oprávnění získa-

⁴ Příkladem z nedávné doby může být novelizační směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/55/EU, ze dne 20. listopadu 2013, kterou se mění směrnice 2005/36/ES o uznávání odborných kvalifikací a nařízení (EU) č. 1024/2012, o správní spolupráci prostřednictvím systému pro výměnu informací o vnitřním trhu („nařízení o systému IMI“). Tato směrnice byla přijata na právním základě článků 46, článku 53 odst. 1 a článku 62 SFEU, tzn. v rámci svobody pohybu pracovníků, usazování a služeb.

⁵ Ostatně i boloňský proces a projekt Evropské oblasti vysokoškolského vzdělávání, které patrně největší měrou ovlivnily politiku vzdělávání v evropském prostoru, představují mimounijní aktivity založené na dobrovolné akceptaci ze strany zúčastněných států.

⁶ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/123/ES ze dne 12. prosince 2006, o službách na vnitřním trhu, sice v odst. 34 preambule zdůrazňuje vyloučení činností v oblasti vzdělávací z dosahu služeb a tedy působnosti této směrnice, uvedené tvrzení je ale nutné chápat v kontextu judikatury Soudního dvora EU. Ten v odst. 39 rozsudku ze dne 13. listopadu 2003 *Valentina Neri proti European School of Economics (ESE Insight World Education System Ltd)* ve věci C-153/02 konstatoval, že organizace kurzů univerzitního vzdělávání za úplaty je ekonomickou činností, a tedy spadá pod svobodu usazování. Srov. též GRONDEN, J. W. *The Internal Market, the State and Private Initiative: A Legal Assessment of National Mixed Public-private Arrangements in the Light of European Law*. *Legal Issues of Economic Integration*. 2006, 33, č. 2, s. 114 či HACKL, E. *Tensions in the Policy Objectives of the European Higher Education Area? Public Good and Public Responsibility Versus Service Liberalisation: Equality Versus Institutional Diversity*. In: A. Curaj – P. Scott – L. Vlasceanu – L. Wilson (eds). *European Higher Education at the Crossroads. Between the Bologna Process and National Reforms*. Dordrecht: Springer, 2012, s. 89.

⁷ Z odst. 18 rozsudku Soudního dvora ze dne 12. července 1984. *Ordre des avocats au barreau de Paris proti Onno Klopp* ve věci 107/83 jednoznačně vyplývá možnost usazení ve více různých státech a s tím spojený výkon příslušné činnosti.

⁸ A zároveň stanoví limity na obsah vnitrostátní úpravy, která nesmí výkonu obou svobod bránit.

⁹ Za předpokladu, že nejsou upraveny přímo právem Evropské unie. Srov. odst. 34 rozsudku Soudního dvora (třetího senátu) ze dne 10. prosince 2009. *Krzysztof Peśla proti Justizministerium Mecklenburg-Vorpommern*. Věc C-345/08.

ného ve státě usazení, tj. jiném než českém.¹⁰ Oprávnění na základě českého zákona o vysokých školách tedy nemusí mít. Problém je nicméně v dočasném charakteru služeb, který vzdělávací činnost vysokých škol, jež je z povahy věci dlouhodobá, z dosahu této svobody vylučuje. Za pozornost v této souvislosti stojí fakt, že zákon o vysokých školách v § 39 podmiňuje působení zahraničních právnických osob jako českých vysokých škol státním souhlasem. Z pohledu svobody pohybu služeb jde dle našeho soudu o zakázané omezení, u kterého by si jen těžko bylo možno představit možnost ospravedlnění na základě unijního práva. S ohledem na již zmíněný dlouhodobý charakter vzdělávání však rozpor s unijním právem nemůže nastat, leda snad v případě krátkodobých vzdělávacích kurzů. Ty ale z povahy věci nevedou k udělení některého z akademických titulů a nejsou tak ani předmětem této analýzy.

V případě režimu usazení je situace odlišná. Zahraniční vzdělávací instituce může v České republice začít svou činnost vyvíjet, ale musí splnit podmínky pro výkon této činnosti stanovené českým právem.¹¹ I zde se ale projevuje právo unijní, když požaduje nediskriminační přístup a zároveň obecně zapovídá též veškerá obecně, tj. nediskriminačně uplatňovaná omezení. Pro oblast univerzitního vzdělávání byly uvedené závěry potvrzeny v rozhodnutí Soudního dvora EU ve věci *Valentina Neri*.¹² Tato italská státní příslušnice navštěvovala univerzitní kurz pořádaný britskou vzdělávací institucí v Itálii s tím, že po jeho absolvování měla získat kvalifikaci na základě britského práva, tedy zahraniční akademický titul. Takto získaná kvalifikace ale nebyla v Itálii uznávána. Soudní dvůr EU ve svém rozhodnutí dospěl k závěru, že taková praxe je nepřiměřená, jelikož odrazuje studenty od studia na tomto druhu zahraničních institucí v Itálii a tím sťažuje činnost těchto institucí, tudíž je v rozporu se svobodou usazování.

Případ *Valentina Neri* je na první pohled identický s problémem, který v tomto článku řešíme. Zahraniční instituce poskytuje vzdělání v jiném členském státě, který odmítá uznat výsledek této činnosti v podobě studentem získané kvalifikace. Je zde ale jeden zcela zásadní rozdíl. Z odst. 19 stanoviska generálního advokáta Jacobse k této věci vyplývá, že *italské právo v rozhodné době nepodmiňovalo provozování vzdělávacích kurzů souhlasem ze strany orgánů státu. Pak ale i zahraniční instituce mohla svou činnost na území Itálie vykonávat za stejně volných podmínek*. Pro rozdílné zacházení, pokud jde o výkon činnosti, zde není důvod. Hodnocení by ale bylo diametrálně odlišné v případě, kdy by italské právo výkon vzdělávací činnosti nějakou formou státního souhlasu podmiňovalo. Zahraniční instituce by jej totiž rovněž musela získat. Vztaheno na situaci v ČR to znamená možnost výkonu vzdělávací činnosti ze strany subjektů, které zajišťují vzdělání, jež nepodléhá regulaci zákonem o vysokých školách na straně jedné, a povinnost uznávat takto získané vzdělání na straně druhé. V případě regulované činnosti uvedený závěr platit nebude.

¹⁰ Podotýkáme, že unijní právo v zásadě neřeší otázku, zda to vnitrostátní právo státu usazení umožňuje.

¹¹ Což je ostatně potvrzeno mimo jiné v odst. 20 rozsudku Soudního dvora ze dne 12. července 1984. *Ordre des avocats au barreau de Paris proti Onno Klopp* ve věci 107/83, kde Soudní dvůr Evropské unie připouští možnost podřízení osoby vykonávající činnost ve více státech požadavkům práva státu, kde dotyčný na základě svobody usazování dále působí. Lze dále dovodit, že tyto požadavky se musí týkat samotného výkonu této činnosti, musí být uplatňovány i na tuzemské instituce a nesmí bránit přístupu k jejímu výkonu, tj. vlastnímu usazení.

¹² Rozsudek Soudního dvora (pátého senátu) ze dne 13. listopadu 2003. *Valentina Neri proti European School of Economics (ESE Insight World Education System Ltd)*. Věc C-153/02. Srov. též BŘICHÁČEK, T. – JOSKOVÁ, J. Volný pohyb služeb a svoboda usazování v českém právu. *Právní rozhledy*. 2012, 10, s. 352.

Opačný závěr by vedl k absurdním důsledkům. Zákon o vysokých školách, celý systém státní kontroly a akreditací, by totiž do značné míry ztratil na svém významu. Bylo by to obdobné situaci např. z oblasti výroby zbraní, která je rovněž státem regulována a licencována. Pokud bychom přistoupili na možnost uznávání zahraničních licencí obdobně, jako je tomu v případě akreditací, mohl by pak na našem území tuto výrobu provádět kterýkoliv subjekt z jiného členského státu na základě svého zahraničního oprávnění s poukazem, že jen vykonává svobodu usazování? Tentýž závěr by bylo možno vztáhnout na celé živnostenské právo. Podstatné je, že případ Valentina Neri se týká pouze výkonu svobody usazování a zacházení se zahraničními institucemi, případně obecné právo na uznání jimi poskytnuté kvalifikace z něj ale nevyplývá.

České právo vcelku jasně v § 2 zákona o vysokých školách vymezuje, že akreditované studijní programy provádí vysoké školy, a to právě na základě akreditace.¹³ Zákon již v tomto ustanovení výslovně nestanoví, že se musí jednat o akreditaci českou. Otvírá se zde proto prostor pro interpretaci, na jejímž základě by bylo možno dovodit i to, že se může jednat o akreditaci zahraniční. Tento široký přístup je nicméně v rozporu se závěry vyplývajícími ze systematického výkladu zákona o vysokých školách vzhledem k jasně formulovaným požadavkům jeho části osmé. Lze tedy uzavřít, že české právo působení vysoké školy na základě zákona o vysokých školách podle zahraniční akreditace v zásadě neumožňuje.

Výše uvedené je částečně zmírněno ve dvou specifických případech. První je upraven v § 47a zákona o vysokých školách, který přepokládá společné vzdělávání české a zahraniční vysoké školy, jež vede následně k zisku příslušného titulu podle českého práva, a tedy v rozsahu české akreditace. V tomto případě tudíž nejde o skutečné a samostatné působení vysoké školy v České republice na základě zahraniční akreditace, ale o specifickou formu spolupráce dvou vysokých škol, z nichž jedna je tuzemská a podléhá tuzemským předpisům, a druhá je zahraničním subjektem.

Druhý případ představuje činnost veřejných vysokých škol na základě § 60a zákona o vysokých školách při poskytování vzdělání v mezinárodně uznávaných kursech orientovaných na zvýšení odbornosti studentů nebo absolventů zahraniční vysoké školy s možností udělení mezinárodně uznávaného titulu. Těmi slovenské či polské magisterské a bakalářské tituly rozhodně nejsou.¹⁴

Shrneme-li v rámci dílčího závěru, pak lze konstatovat, že *v České republice, s výjimkou unijního režimu služeb, musí vzdělávací instituce, která hodlá poskytovat vysokoškolské vzdělání, respektovat český zákon o vysokých školách a jeho požadavky včetně té na českou akreditaci*. Případný argument svobodou usazování ve prospěch činnosti na základě zahraniční akreditace by neobstál, protože *v rámci této svobody není členským státům zapovězena možnost stanovit si vlastní podmínky výkonu příslušné činnosti*.¹⁵ Pro úplnost

¹³ K problematice akreditací a akreditačního řízení v českém právu viz např. ŠIMKA, K. Akreditační řízení. In: V. Šimíček (ed.). *Právo na vzdělání*. Brno: Masarykova univerzita, 2014, s. 69 an. či KUDROVÁ, V. Legal aspects of education quality assurance and its external evaluation in the higher education institutions of the Czech Republic. The role of the Accreditation Commission. *Studia Prawa Publicznego*. 2014, roč. 7, č. 3, s. 67–94.

¹⁴ V této souvislosti je otázkou, který titul tyto skutečně požadavky splňuje. A zda postačí, pokud je takový titul mezinárodně uznávaným titulem jen proto, že má formu obvyklou v anglosaských zemích, byť by byl vydán v zásadě druhořadou institucí.

¹⁵ K analýze možných omezení svobody usazování (a svobody pohybu služeb) ze strany členského státu přípustných

ale dodáváme, že unijní právo rovněž státu nebrání jít nad rámec této svobody a na vlastní požadavky zcela rezignovat.

České právo upravuje činnost vysokých škol v zákoně o vysokých školách. Tento zákon sice za určitých okolností umožňuje zohlednění zahraničních oprávnění, nepamatuje nicméně na možnost výkonu takové činnosti zcela na území České republiky mimo dosah tohoto zákona, jen na základě zahraničního práva.¹⁶

Systém akreditací má svůj význam. Stát by se neměl vzdávat možnosti kontrolovat či přímo ovlivňovat obsah vzdělávání, které je na jeho území poskytováno, s výhradou unijního režimu služeb. I zde ale musíme upozornit na možnost výjimky, když ani tato svoboda není absolutní. Pomineme-li totiž možnosti dané přímo Smlouvou o fungování Evropské unie, pak i z judikatury Soudního dvora vyplývá možnost omezení této svobody na základě kategorických požadavků veřejného zájmu. *Zájem na kvalitě vzdělávání, k němuž akreditace nepochybně směřují, mezi takto chráněné hodnoty, bezesporu patří, samozřejmě za předpokladu, že bude prosazován obecně a proporcionálně.*

3. VZTAHY MEZI VYSOKOU ŠKOLOU PŮSOBÍCÍ V ČR NA ZÁKLADĚ ZAHRA NIČNÍ AKREDITACE A JEJÍMI ZAMĚŠTNANCI

Výše bylo naznačeno, že působení zahraničních vysokých škol, které udělují v České republice zahraniční diplomy, není v souladu s českým právem, a že případná argumentace unijním právem tento stav rovněž nemůže obhájit. Zbývá proto vyřešit související problémy. Působení akademických pracovníků v rámci těchto institucí je z pohledu Českého práva v zásadě neproblémové.¹⁷ Případné důsledky za porušení zákona o vysokých školách totiž mohou být dovozovány jen na samotné instituci, která je nerespektovala, nikoliv po jejich zaměstnancích. Současný stav nicméně potvrzuje platnost známého rčení „kde není žalobce, není ani soudce“.

podle unijního práva viz HANSEN, J. L. Full Circle: Is There a Difference between the Freedom of Establishment and the Freedom to Provide Services? *European Business Law Review*. 2000, 11, č. 2, s. 83 an.

¹⁶ Dlužno dodat, že české právo bohužel nemělo v činnosti zahraničních vysokých škol příliš jasno. Zatímco zákon o vysokých školách hovoří jasně, vyhláška č. 322/2005 Sb. o dalším studiu, popřípadě výuce, které se pro účely státní sociální podpory a důchodového pojištění považují za studium na středních nebo vysokých školách, již s možností činnosti zahraničních vysokých škol na základě zahraniční akreditace ve své příloze č. 3 počítala. Případná argumentace ve prospěch příslušných institucí na základě tohoto předpisu nicméně podle našeho názoru nemohla obstát. Příslušná vyhláška neupravovala podmínky činnosti vysokých škol v České republice. Jednalo se totiž o prováděcí předpis z oblasti sociálního zabezpečení, tedy zcela jiné oblasti. Nadto se jednalo o předpis podzákoný, který tudíž nemůže mít přednost před zákonem o vysokých školách. Vyhláška nadto byla zrušena vyhláškou č. 28/2012 Sb., o dalším studiu, popřípadě výuce, které se pro účely státní sociální podpory a důchodového pojištění považují za studium na středních školách, úpravu dále zpřísňovala, i ta však byla zrušena. Současný stav je tedy takový, že i v oblasti sociálního zabezpečení platí, že studium by mělo být prováděno na v Česku akreditovaných školách. Otázkou pak je, nakolik je tento přístup v souladu s unijními předpisy z oblasti sociálního zabezpečení a judikaturou Soudního dvora EU z této oblasti, a z oblasti unijního občanství a přístupu k sociální pomoci. Více k problému viz ŠTEFKO, M. Zohlednění studia na zahraniční vysoké škole uskutečňovaného v ČR i mimo ni pro účely českého systému sociální ochrany. *Právní rozhledy*. 2014, 12, s. 440.

¹⁷ Slovo „v zásadě“ je na místě. Zahraniční vysoké školy patrně obecně nevyplňují Registr docentů a profesorů, čímž dochází ke zkeslení vypovídací hodnoty údajů v něm obsažených a které mají značný význam pro potřeby akreditací. V případě Slovenska je problém překonán veřejným charakterem jejich registru. Děkuji Veronice Kudrové za to, že mne na tuto souvislost upozornila.

4. A CO STUDENTI?

Naproti tomu je postavení studentů je z mnoha důvodů problematické. Pokud jde o jejich vztah k vysoké škole, dochází k prolínání soukromoprávní úpravy (smluvní vztahy v případě studia, rovina odpovědnostní aj.) s úpravou veřejnoprávní (výkon veřejné správy v oblasti rozhodování o vlastním studiu, u státních zkoušek apod.). Zabývat se komplexně všemi těmito problémy značně přesahuje zaměření a rozsah této analýzy. Z pohledu řešených otázek je podstatné především to, zda absolvent vzdělávací instituce působící v České republice získá platné vzdělání s nárokem na užívání příslušného titulu a požívání výhod s ním spojených. Opověď na tuto otázku komplikuje fakt, že se jí dotýká problematika uznávání kvalifikací upravená unijním právem. Problém pak je dvojitý, jednak musíme zkoumat, zda dotyčný vůbec získal akademický titul, což je nutné řešit v dosahu národního práva, na základě něhož byl přiznán, a dále zda může či musí být uznán v jiném členském státě Evropské unie.

Uznávání kvalifikací je v unijním právu řešeno zejména *směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2005/36/ES o uznávání odborných kvalifikací* (dále jen „směrnice“). Na základě čl. 13 této směrnice vzniká členským státům v zásadě povinnost uznávat zahraniční kvalifikace jako ekvivalentní vlastním.¹⁸

Povinnost uznat zahraniční kvalifikaci nicméně není absolutní, protože článek 14 směrnice umožňuje omezit možnosti uznání v případě existence *odlišné odborné přípravy v obou dotčených státech*.¹⁹ Zde vzniká problém. Vzdělávací instituce působící v České republice často zaměstnávají české odborníky, kteří fakticky učí tutéž látku, kterou přednáší na českých školách. Obsah vzdělávání je proto často do značné míry totožný se vzděláním získaným v Česku.

Případné odepření uznání kvalifikace je tak nutné hodnotit individuálně u každého žadatele s důrazem na oficiálně akreditovaný obsah studijního programu, který absolvoval a s přihlédnutím k faktické náplni realizované výuky. Jinak by totiž nebyl naplněn požadavek proporcionality, který obecně omezuje využívání výjimek členskými státy. Možnost takové posouzení provést a zhodnotit v rámci něj zejména délku a náročnost vzdělání, jakož i vlastní obsah byla potvrzena i Soudním dvorem EU v případě Pešla.²⁰ Současný postup České advokátní komory, která pro účely zápisu do seznamu koncipientů takové srovnání v případě zahraničních absolventů provádí, se proto jeví v souladu s právem Evropské unie. Posouzení žádostí pak musí být prováděno s ohledem na výše naznačená kritéria.

Problém uznání kvalifikace na základě směrnice je jednou věcí. Druhou věcí ale je to, zda je vůbec co uznávat. Směrnice totiž v čl. 1 stanoví „*pravidla, podle nichž členský stát, který podmiňuje přístup k regulovanému povolání nebo jeho výkon na svém území získáním určité odborné kvalifikace (dále jen „hostitelský členský stát“), uznává pro přístup*

¹⁸ K problematice uznávání srov. např. KŘEPELKA, F. Svoboda studia v Evropské unii – její právní a společenské vysvětlení. In: V. Šimíček (ed.). *Právo na vzdělání*. Brno: Masarykova univerzita, 2014, s. 161 an.

¹⁹ Pokud jde o právníky, směrnice obsahuje v čl. 14 odst. 3) p výjimku, která umožňuje členským státům zavést požadavek adaptačních období, nebo zkoušky způsobilosti za účelem překlenutí rozdílných faktických znalostí o právních řádech.

²⁰ Viz odst. 44 až 46 rozsudku Soudního dvora (třetího senátu) ze dne 10. prosince 2009. *Krzysztof Peśla proti Justizministerium Mecklenburg-Vorpommern*. Věc C-345/08.

k tomuto povolání a jeho výkon odborné kvalifikace nabyté v jednom nebo více j i n ý c h členských státech (dále jen „domovský členský stát“), které jejich držitele opravňují vykonávat v tomto členském státě stejné povolání“. Zde se objevuje vcelku zásadní otázka – pokud někdo studoval v České republice na vzdělávací instituci, která má zahraniční akreditaci, jde o studium v jiném členském státě? Pokud totiž o studium v jiném členském státě nejde, pak se požadavky směrnice neuplatní. Lze však zajít ještě dále. Můžeme si totiž položit též otázku, zda v takovém případě dotyčný vůbec získal nějakou kvalifikaci, když celý vzdělávací proces v Česku neproběhl tak, jak zákon o vysokých školách předpokládá.

Pokusíme se oba problémy vyřešit postupně. První problém je nutné řešit v rovině unijního práva. Je totiž na něm, co rozumí *kvalifikací nabytou v jiném členském státě dle čl. 1 směrnice*. Faktem je, že *výše popsané vzdělávání uskutečňované v České republice je zahraniční jen formálně*. Zpravidla je zajišťováno českou právníčkou osobou, ve značné míře českými učiteli českým studentům plně na území České republiky. Zahraniční prvek je dán jen akreditací a zapojením části zahraničních akademických pracovníků.

To s sebou přináší další komplikaci. Systém uznávání vzdělání dle směrnice předpokládá možnost kontroly průběhu procesu vzdělání. Tuto kontrolu má zajišťovat domovský stát, zatímco na straně státu, kde kvalifikace má být uznána, se předpokládá důvěra v dostatečnost kontrolních mechanismů domovského státu. Kontrola institucí působících na základě zahraniční akreditace v jiném státě zde ale nemůže být orgány domovského státu bez dalšího vykonávána, šlo by totiž o výkon vrchnostenských funkcí jednoho státu na území jiného, což je problematické zejména s ohledem na suverenitu státu, kde by kontrola fakticky měla být prováděna. Kontrola ze strany vlastních úřadů potom nemůže být efektivní, jednak jde nad rámec směrnice a navíc je nemožné zajistit odebrání akreditace či vyvození dalších důsledků. V již zmiňovaném rozhodnutí Valentina Neri se Soudní dvůr EU problematikou kontroly zabýval.²¹ Italská vláda obhajovala svou praxi potřebou zajistit vysokou úroveň univerzitního vzdělávání. Snažila se tedy zabránit výkonu svobody usazování na základě jednoho z kategorických požadavků veřejného zájmu. Soudní dvůr ale ve svém rozhodnutí dospěl k závěru, že taková praxe je nepřiměřená, a tedy v rozporu se svobodou usazování (nikoliv se směrnicí!). Kategorické požadavky totiž mohou být chráněny jen opatřeními obecného dopadu. Itálie však odmítala uznat kvalifikaci jen v případě italských občanů. Z odkazu v rozsudku na stanovisko generálního advokáta²² lze dále dovodit, že problematický byl též fakt, že odepření uznání bylo automatické, bez možnosti individuálního přezkumu a tedy zjevně nepřiměřené.

V případě Neri přirozeně nemohla být řešena otázka uznání podle směrnice, ta v dané době ještě nebyla přijata a otázka uznání podle tehdy platné unijní úpravy nebyla nastolena. Výklad toho, co směrnice rozumí *kvalifikací nabytou v jiném členském státě*, proto Soudní dvůr EU nemohl provést. Pokud vyjdeme z primárního práva, podmínky uznání ve vztahu ke svobodě usazování, vyplývají z rozhodnutí Valentina Neri, a tedy v některých případech odmítnutí uznání je možné na základě výjimek a dovolených omezení. V dosahu sekundárního práva je nutné vyjít z požadavků směrnice. Ta je na rozdíl od

²¹ Upozorňujeme na fakt, že uvedené rozhodnutí se týkalo ne směrnice, ale svobody usazování. Sekundární právo je nicméně nutné interpretovat v kontextu práva primárního, proto je žádoucí si relevantní judikaturu Soudního dvora připomenout.

²² Viz odst. 49 citovaného rozhodnutí.

předcházející úpravy²³ konkrétnější. Dřívější úprava předpokládala obecně uznávání diplomů vydaných orgány některého z členských států za podmínky, že vzdělání bylo získáno převážně v Evropské unii, zatímco nová úprava hovoří o kvalifikaci nabyté v jiném členském státě. Gramatickým a účelovým výkladem lze proto dovodit, že stávající směrnice přepokládá nejenom formální, ale i faktický průběh vzdělání v jiném členském státě, což obecná formulace úpravy předchází přímo nepožadovala.

Domníváme se proto, že *námi zkoumané vzdělávací instituce s ohledem na fakt, že působí fakticky v České republice a spojení na zahraničí je ryze formální, zprostředkované jen prostřednictvím akreditace, ve skutečnosti zahraničními institucemi nejsou, směrnice se jimi vydaných diplomů týkat nemůže, a nemohou tak ani zprostředkovat nabytí zahraniční kvalifikace ve smyslu čl. 1 směrnice*. Hovoří pro to argument účelem směrnice (účelem je uznat vzdělání získané v jiném státě, ne obcházet tuzemská pravidla pro poskytování vzdělávání), gramatický výklad (jiný členský stát dle čl. 1 směrnice je dle našeho názoru nutně chápat jako stát, kde je těžiště vlastního poskytování vzdělávání) a systematický výklad (předpokládána je kontrola domovským státem, ta však nemůže z povahy věci být efektivně vykonávána ve státě jiném).

Pro úplnost nicméně dodáváme, že závěr Soudního dvora EU při výkladu čl. 1 směrnice by mohl být i opačný. Nabízí se totiž analogie s případem ze zcela jiné oblasti správního práva ve věci *Chen*.²⁴ Společně oběma situacím je nicméně to, že akt jednoho státu vedl k nabytí práva na základě unijní úpravy a možnosti jeho výkonu v jiném státě. Identické je také to, že k nabytí práva došlo bez přímé vazby a fyzické přítomnosti ve státě, který takový akt učinil. Ve věci *Chen* SD EU dospěl k poněkud aktivistickému závěru, že členský stát není příslušný omezovat účinky aktu jiného členského státu.²⁵ Vztaženo na naši situaci to znamená, že *vzdělání přiznané na základě práva jiného státu může být zpochybněno jen v dosahu jeho práva a uznávající stát jiné možnosti než ty, které zná směrnice či primární právo, nemá*. Příklad *Chen* byl nicméně specifický tím, že se týkal státního občanství, kde jakákoliv unijní úprava, pokud jde o podmínky nabytí a uznání v jiném státě zcela chybí, a které je z povahy věci řešeno čistě vnitrostátně, respektive v dosahu mezinárodního práva veřejného. Není proto vyloučeno, že v případě kvalifikací, jež unijním právem regulovány jsou, by Soudní dvůr zaujal stanovisko jiné.

Otázka legality takového vnitrostátního aktu jiného státu bohužel v případě Chen řešena nebyla. Soudíme však, že by představovala rozumnou a myslitelnou cestu, jak náš problém v souladu s unijním právem vyřešit. Jinými slovy, *v České republice nelze z tohoto úhlu pohledu přezkoumávat, zda kvalifikace získaná na vzdělávacích institucích v České republice podle akreditace zahraniční, např. slovenské, byla nabyta legálně či nikoliv*. Tento krok by mohl být učiněn pouze na Slovensku a podle slovenského práva. Je pak otázkou, jak by se slovenské úřady k problému postavily. Není však příliš pravděpodobné, že by v tom spatřovaly problém.

Dostáváme se k druhé otázce, totiž zda dotýčný absolvent vůbec získal příslušnou kvalifikaci. Poznatky z předchozího textu vedou k závěru, že v Evropské unii v současné době

²³ Ta byla obsažena ve směrnici Rady ze dne 21. prosince 1988 o obecném systému pro uznávání vysokoškolských diplomů vydaných po ukončení nejméně tříletého odborného vzdělávání a přípravy.

²⁴ Rozsudek Soudního dvora (pléna) ze dne 19. října 2004. *Kunqian Catherine Zhu a Man Lavette Chen proti Secretary of State for the Home Department*. Věc C-200/02.

²⁵ Viz odst. 39 rozsudku ve věci *Chen*.

neexistuje žádný prostředek vzájemné kontroly mezi státy za předpokladu, že jej nezná přímo právo Evropské unie. Výsledkem by byl stav, kdy by Česká republika byla v roli pasivního aktéra, který musí plně důvěřovat jiným členským státům v citlivé oblasti veřejné správy. Tento závěr nicméně považujeme za neakceptovatelný. Zcela a ve všech případech rezignovat na výkon vlastní veřejné správy nelze, tak daleko dle našeho soudu unijní integrace nepokročila. *V určitých mimořádných situacích by proto mělo být možné, aby členské státy nemusely mechanicky podléhat povinnosti stanovené unijním právem bez dalšího a automaticky uznávat cizí veřejnoprávní akty, bez jakékoliv možnosti jejich přezkumu.*

Nabízí se přitom opět analogie s případem z oblasti státního občanství, tentokrát z mezinárodního práva veřejného. V případě Nottebohm řešeném Mezinárodním soudním dvorem byla nastolena obdobná otázka – totiž zda musí být určitý akt jednoho státu, který je v souladu s jeho vnitrostátním právem, bez dalšího akceptován na základě mezinárodního práva veřejného státem druhým. Mezinárodní soudní dvůr tuto povinnost neshledal, naopak zavedl koncept *efektivního vztahu k dotčenému (domovskému) státu*.²⁶ Domníváme se, že stejné závěry musí platit i pro jiné veřejnoprávní akty státu, jimiž stát zakládá práva či povinnosti vlastním vnitrostátním právem, ale s účinky na státy jiné. V právu Evropské unie a zejména pak v judikatuře Soudního dvora Evropské unie se nám však nepodařilo dohledat příklad reálného využití tohoto institutu.²⁷

Koncept *efektivního vztahu* je dle našeho soudu přenositelný i do unijního práva²⁸ a měl by být uplatňován všude tam, kde unijní právo zprostředkovává účinky aktu jednoho členského státu ve státu druhém, aniž by samo nabízelo možnost kontroly a přezkumu takového aktu.²⁹ Členské státy možná omezily svou suverenitu a rezignovaly na výkon některých svých funkcí, přičemž uznávání zahraničních kvalifikací na základě unijního práva lze pod to podřadit. *Omezení suverenity ale není úplné a důvěra ve správnost postupu jiných členských států musí mít své limity.* Zdůrazňujeme, že koncept

²⁶ Případ Nottebohm je staršího data a doktrína i rozhodovací činnost Mezinárodního soudního dvora prošla od roku 1955 dalším vývojem. Posun se však týkal otázek, jež z hlediska tohoto článku nejsou relevantní. K vývoji viz např. ANDENAS, M. Jurisdiction, Procedure and the Transformation of International Law: from Nottebohm to Diallo in the ICJ. *European Business Law Review*. 2012, 23, č. 1, s. 127–138. Lze se setkat dokonce s názory, že je případ Nottebohm překonaný, i tehdy je alespoň uznán jeho přetrvávající vliv – viz např. MARIAN, C. Who is Afraid of Nottebohm? – Reconciling the ICSID Nationality Requirement for Natural Persons with Nottebohm's "Effective Nationality" Test. *Journal of International Arbitration*. 2011, 28, č. 4, s. 314. Že je tento případ, stejně jako požadavek efektivního vztahu, stále aktuální, naproti tomu naznačuje fakt, že se s tímto konceptem lze setkat v judikatuře českého Nejvyššího správního soudu, např. v rozhodnutích č. j. 1 As 62/2006 – 82 či 5 As 9/2008 – 106, ale i v dalších pokud vezmeme v potaz i zohlednění argumentace účastníků příslušných řízení.

²⁷ Domníváme se, že je to dáno proto, že taková otázka dosud nebyla v žádném soudním řízení před SDEU nastolena. V budoucnu to však s ohledem na širší záběr evropské integrace není vyloučeno. Nejpravděpodobnější je nastolení takové otázky např. v oblasti mezinárodního práva soukromého v případech soudních rozhodnutí či v oblasti pokryté unijním trestním právem procesním, např. pokud jde o rámcové rozhodnutí Rady Evropské unie o evropském zatýkáacím rozkazu a o předávání mezi členskými státy Evropské unie v situacích, kdy rozhodnutí, jež má být uznáno, navenek formálně znaky rozsudku vykazuje, fakticky je ale za rozsudek považovat nelze.

²⁸ Mezinárodní právo je jedním ze zdrojů, které SD EU využívá k vytváření unijních právních zásad. Viz DONNÉ, M. Obecné principy komunitárního práva. In: epravo.cz [online]. [2015-01-08]. Dostupné z: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/obecne-principy-komunitarniho-prava-54920.html>>.

²⁹ Z hlediska systémového by koncept efektivního vztahu bylo možno řadit mezi systémové zásady unijního práva. K členění obecných zásad v unijním právu a definici systémových zásad viz TÝČ, V. – SEHNÁLEK, D. – CHARVÁT, R. *Vybrané otázky působení práva Evropské unie ve sféře českého právního řádu*. Brno: Masarykova univerzita, 2011, s. 109–113.

efektivního vztahu považujeme za součást unijního práva,³⁰ proto k odepření uznání v tomto případě dojde právě na jeho základě. Účinky v dosahu práva domovského státu tím nebudou dotčeny. Odepření uznání provedou za stavu absence unijních orgánů úřady státu, kde je uznání žádáno.

Shrneme-li uvedené, jsou závěry následující. *Kvalifikace, kterou absolvent získal, je platnou na základě zahraničního práva a má účinky v rozsahu, které toto právo stanoví.* Může být dále uznána na základě unijního práva s možností určitých omezení na straně uznávajícího státu, pak bude mít též příslušné účinky dle českého práva. *Uznávající stát je sice omezen unijními předpisy, pokud jde o možnost odepření či omezení uznání, není ale zcela zbaven jakékoliv možnosti přezkumu, zda vůbec jde o platnou kvalifikaci. Odmítnutí uznání v dosahu směrnice s ohledem na fakt, že takto získané vzdělání je zahraniční jen formálně, je možné, ale je též potenciálně problematické. V situacích, kdy zde není žádný efektivní vztah mezi státem, který kvalifikaci přiznal a nositelem této kvalifikace, může stát využít krajní možnosti k této kvalifikaci nepřihlízet vůbec, neboť se na ní příslušná směrnice nemůže vztahovat.* Podmínky, za nichž tak může učinit, přitom vyplývají z unijního práva, odvíjí se od obecných zásad právních a požadavku efektivního vztahu a jdou tedy nad rámec výslovných výjimek stanovených příslušnou směrnicí či vyplývajících z primárního práva. *V konečném důsledku bude získaná kvalifikace platnou v státě, který ji přiznal, za předpokladu, že ji sám nezruší, ale nebude mít účinky jinde v Evropské unii.* Opačný závěr by znamenal naprostou a totální rezignaci členských států na jakoukoliv účinnou kontrolu dodržování práva jinými členskými státy a otevřel by rozsáhlý prostor pro jeho zneužívání. Z našeho pohledu by byl akceptovatelný jen v případě, kdy by náležitý přezkum byla schopna zajistit přímo Evropská unie prostřednictvím svých orgánů, jako subjekt na členských státech nezávislý a nadřazený.

Abstrahujeme-li od výše uvedeného, lze dojít k následujícím pravidlům. Získané vzdělání je nabýváno na základě projevu veřejné moci jednoho státu. Účinky vnitrostátního veřejnoprávního aktu jsou přitom omezeny jen na sféru příslušného právního řádu. V zahraničí mohou mít právní relevanci, jen pokud to dobrovolně umožní tento cizí právní řád, nebo pokud je k tomu druhý stát zavázán právem Evropské unie, případně, pokud se k tomu zaváže dobrovolně mezinárodním právem veřejným. Integrace v rámci Evropské unie pak nepokročila tak daleko, aby se členské státy mohly plně, bezvýhradně a zcela spolehnout na to, že veřejnoprávní rozhodnutí jiného státu je vždy a za každé situace právně bezvadné. Zpravidla pro to chybí společné unijní mechanismy a přezkum je ponechán vnitrostátnímu právu státu, který akt vydal. Stát druhý, který je takovým aktem dotčen, tak nemá možnost dosáhnout nezávislého a nestranného přezkumu rozhodnutí státu prvního. Za dané situace proto nelze s ohledem na existující a dosud zcela nepotlačenou suverenitu členských států připustit nemožnost jakéhokoliv přezkumu aktů jiných členských států. Z povahy věci by však takový přezkum měl být vyhrazen pouze pro situace výjimečné, kdy došlo k závažnému zneužití či porušení práva unijního či dotčeného státu a podmínky pro takové hodnocení musí být posuzovány na základě unijního práva. Rozhodovat o dané otázce ale budou orgány dotčeného členského státu, pravomoc orgánů unijních totiž není unijním právem založena.

³⁰ Jedná se dle našeho názoru o zásadu, jež by měla tvořit součást obecných zásad právních Evropské unie. Systematicky ji lze zařadit mezi zásady systémové.

ZÁVĚR

Z výše uvedeného vyplývá, že činnost vzdělávacích institucí na území České republiky na základě zahraničních akreditací je právně problematická. Jde o jev komplexní, kde se střetávají vnitrostátní úpravy s regulací unijní. Ta je často interpretována nesprávně způsobem, který není nezbytný a nevyplývá ani z psaného práva, ani z judikatury SD EU. Nedostatky byly shledány jak v unijní, tak i české úpravě. *De lege ferenda* proto považujeme za vhodné zajistit změnu směrnice o uznávání odborných kvalifikací tak, aby jasně odlišila vzdělání skutečně a efektivně získané v jiném členském státě, od vzdělání formálně zahraničního s úpravou důsledků v oblasti uznávání. Alternativně se nabízí možnost rozšíření možnosti kontroly a spolupráce v oblasti dozoru nad vysokým školstvím přímo v dotčené směrnici. První varianta se nám s ohledem na požadavek subsidiarity a respekt k pravomocem členských států jeví jako vhodnější a administrativně jednodušší. Druhá varianta by mohla být předstupněm k federalizaci vysokého školství v Evropské unii a je otázkou, zda je něco takového chtěné a potřebné.

Dále je žádoucí změna vysokoškolského zákona za účelem jednoznačného uchopení činnosti vzdělávacích institucí působících na základě zahraničních akreditací. S výjimkou svobody pohybu služeb lze takovouto činnost zakázat³¹ (nebo naopak povolit), jakkoliv by tento zákaz bylo možno dovodit již na základě stávající úpravy. Právo Evropské unie takovému zakazu v zásadě nebrání, pokud nezasáhne právě do pohybu služeb. Činnost těchto institucí má nicméně trvalý charakter, služby se proto neuplatní. Zároveň, z judikatury Soudního dvora EU vyplývají přípustná omezení, která by zde i v případě služeb byla akceptovatelná. Důvodem by mohla být snaha o zajištění dostatečné kvality vzdělávání.

Již získané kvalifikace patrně nebudou představovat problém v neregulované soukromé sféře. V regulované oblasti, jako je tomu např. u advokátních koncipientů lze dovodit možnost kontroly a odepření uznání. Proces hodnocení by ale neměl být automatický, vždy musí být zohledněny požadavky směrnice o uznávání kvalifikací. Podmínky pro uznání nicméně s ohledem na odlišnou právní úpravu v Česku a v zahraničí a na specifickou povahu advokátního povolání často nebudou naplněny.

Konečně, český stát by měl lépe a aktivněji hájit své zájmy. Stávající situace mu neumožňuje v dostatečném rozsahu provádět kontrolu s potenciálním rizikem degradace již nabytých kvalifikací v důsledku snižující se kvality vzdělávání. Žádoucí pak je celý problém řešit s dalšími dotčenými státy, zejména pak se Slovenskou republikou, jíž se problém týká nejvíce. Společný postup obou států by celý problém mohl vyřešit nejefektivněji.

V analýze nebyla zmíněna úprava v mezinárodním právu veřejném. Mezi Českou republikou a Slovenskem byla sjednána Dohoda o vzájemném uznávání rovnocennosti dokladů o vzdělání vydávaných v České republice a ve Slovenské republice. Závěry učiněné výše v rámci výkladu o uznávání podle směrnice však i zde platí obdobně. Hlavním a společným problémem totiž samotná podstata získané kvalifikace, jež má být jinde uznána, jelikož je zahraniční jen formálně.

³¹ Při zohlednění požadavků unijního práva na svobodu usazování – viz případ *Valentina Neri*.

Involvement of International Schools in the Czech Republic, or “Study the Law in Prague, Brno”

David Sehnálek

***Abstract:** The article deals with a problem specific for Slovak and Czech Republic. The Slovak universities, via their branches or in cooperation with Czech institutions in the Czech Republic, offer university degree education under the Slovak law. The question is whether such activity is permissible under both the EU and Czech law. Another question is whether Slovak diplomas acquired by Czech students studying in the Czech Republic at institutions approved under the Slovak law are equal to Czech diplomas and as such shall be recognized under EU directive on the recognition of professional qualifications. The author analyses the regulation of provision of services and freedom of establishment and relevant case law of the Court of Justice and takes the view that EU law generally does not exclude the possibility to restrict the provision of such foreign education in the Czech Republic under the Czech law. As far as the recognition of professional qualifications is concerned, the author concludes, that the directive shall be interpreted according to its text and goal, meaning, that it can be applied only in situations where genuine and sufficient link between the law, according to which the university is entitled to provide the education, and actual place of education exists.*

***Key words:** recognition of professional qualifications, genuine link, system of accreditation, university degree education, diplomas*